

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN SIVISTYS- JA TIEDEJAOSTOLLE

ASIA: Lausunto vuoden 2021 talousarvioesityksestä HE 146/2020 vp

SUOMI-KOULUJEN TOIMINNAN TURVAAMINEN ON KOKO SUOMEN ETU

Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen (Suomi-Seura ry ja Suomi-koulujen tuki ry)

Suomi-Seura ry ja Suomi-koulujen tuki ry esittävät valtiovarainvaliokunnalle, että Suomi-koulujen toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen (momentti 29.10.51) myönnetään 300 000 euron lisämääräraha vuodelle 2021. Lisämääräraha on edellytys sille, että Suomi-koulujen toimintaa voidaan kehittää niin, että se palvelee suomalaisia perheitä, heidän lastensa ja nuortensa kielellistä ja kulttuurista kehitystä kansainvälisessä maailmassa. Suomen kielen tukeminen maailmalla on linjassa hallituksen kärkihankkeiden kanssa, jossa kokoaan suurempi Suomi on kaikille yhdenvertaisesti osaamisen, sivistyksen, innovaatioiden ja osallisuuden maa. Lisäksi esitämme, että momentille 29.10.51 kirjataan pysyvästi kohta ”Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen”. Tämä takaisi Suomi-koulutyön kehittämisen kestävämminkin tulevassa kahden allekirjoittaneen yhdistyksen yhteistyönä.

1 Suomi-koulut: suomen kielen, kulttuurin ja suomalaisen identiteetin vaalijat maailmalla

Suomalaiset, suomalaisyritykset ja valtion virastot kansainvälistyvät ja Suomi-koulujen määrä maailmalla kasvaa vuodesta toiseen. Suomi-kouluja on jo yli 140 ja ne toimivat noin 40 maassa. Lukuvuonna 2019–2020 valtionavustusta sai 128 Suomi-koulua ja 12 Ruotsi-koulua. Näissä kouluissa opiskeli yhteensä 4 153 ulkosuomalaislasta ja -nuorta.

Suomi-kouluissa opetetaan suomen kieltä ja kulttuuria ulkosuomalaislapsille ja -nuorille. Suomi-koulut tukevat ulkosuomalaislasten suomen kielen oppimista ja ylläpitämistä ja toimivat alueellaan myös suomalaisen kulttuurin vaalijoina. Suomi-koulut tekevät tärkeää työtä ulkosuomalaislasten ja -nuorten suomen kielen taidon edistämiseksi ja säilyttämiseksi. Ruotsinkieliset ulkosuomalaislapset ja -nuoret voivat vastaavasti opiskella ruotsia Ruotsi-kouluissa. Huomioitavaa on, että monilukutaito, monipuolinen kielitaito sekä laaja kielitietoisuus ovat myös suomalaisen perusopetussuunnitelman ytimessä.

Mikäli perhe palaa Suomeen, on suomalaiseen kouluun ja ympäristöön sopeutuminen helpompaa, kun suomen tai ruotsin kielen taitoa on aktiivisesti ylläpidetty ulkomailla vietettyjen vuosien aikana. Suomen kielen taito on tärkeää myös ulkomailla pysyvästi asuvien suomalaislasten yhteydenpidossa Suomeen. Suomen kieli on monelle myös kodin kieli, tutkitusti oman kielen hyvä hahmottaminen helpottaa oppimista myös muilla kielillä sekä tukee laajempaa hahmotus- ja sovelluskykyä opinnoissa tai myöhemmin elämässä.

Kansainvälisyyden maailmassa kielellinen ja kulttuurinen identiteetti on entistä tärkeämpi selviytymisen ja kehittymisen edellytys. Suomi-kouluista on tullut tärkeä ulkosuomalaisten kohtaamispaikka, jossa lasten kielen opetuksen rinnalla vanhemmilla on mahdollisuus tavata toisia suomalaisia, keskustella suomeksi, lainata koulun kirjastosta suomenkielisiä kirjoja ja juhlia yhdessä lasten kanssa perinteisiä suomalaisia juhlia. Suomi-koulut rohkaisevat ja motivoivat vanhempia suomen kielen käyttöön ja arvostamiseen ulkomailla ja ovat siten merkittävä tuki

ulkosuomalaislasten kielellisessä kehityksessä ja monikielisyyskasvatuksessa. Huomioitavaa on, että Suomi-koulut edustavat pohjoismaalaista arvopohjaa maailmalla. Suomi-koulut luovat myös synenergiaa yritysten välillä.

2 Momentti 51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha): Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen tarvitsee lisäresursseja

Suomi-Seura ry on vuodesta 2009 jakanut valtionavustuksen Suomi-kouluille. Valtionavustuksella mahdollistetaan Suomi-koulujen toiminta (opettajien palkat, oppimateriaali, vuokratulot) tuetaan Ruotsi-kouluissa ruotsia opiskelevia suomalaisoppilaita, järjestetään Suomi-koulujen opettajille ja toimihenkilöille koulutusta Suomessa, maailmalla ja verkossa sekä aktiivisesti ja systemaattisesti kehitetään Suomi-kouluja pedagogisesta ja hallinnollisesta näkökulmasta.

Suomi-Seura kehittää Suomi-koulujen hallintoa järjestelmällä koulutusta, webinaareja, neuvontaa ja on uudistamassa Suomi-koulujen hallinto-opasta yhteistyössä Suomi-koulujen tuki ry:n kanssa.

Suomi-koulujen tuki ry on Kansanvalistusseuran, Kesälukioseuran, Suomi-Seura ry:n ja Äidinkielen opettajain liiton 22.5.2006 perustama yhdistys. Sen tehtävänä on Suomi-koulujen pedagoginen kehittäminen ja tukeminen. Yhdistyksen tehtäviin kuuluu mm.

- tukea ja neuvoa Suomi-koulujen opettajia kaikissa opetukseen ja oppimiseen liittyvissä kysymyksissä, toimia asiantuntijana ja tiedottajana, kun käsitellään Suomi-kouluihin ja niiden toimintaan liittyviä kysymyksiä,
- laatia ajantasaista opetusmateriaalia,
- harjoittaa julkaisu- ja tiedotustoimintaa (ml. sosiaalinen media kotimaassa, ulkomailla)
- edistää Suomi-koulujen tunnettua Suomessa ja muualla maailmassa,
- pitää yhteyttä järjestöä lähellä oleviin yhteisöihin ja valtion hallintaan,
- pitää yllä verkkosivuja osoitteessa www.suomikoulut.fi,
- järjestää Suomi-koulujen opettajien jatkokoulutusta.

Suomi-koulujen tuki ry on tukenut opettajien ja koulujen työtä muun muassa seuraavasti:

- Julkaissut Me ja meidän Suomi-koulu kirjan, joka on historiakatsaus Suomi-koulujen toimintaan 60 vuoden ajalta (2017). Kirjan on toimittanut Helena Korpela ja sen tekemisen on mahdollistanut Helena Korpelan henkilökohtainen apuraha.

- Ollut mukana käynnistämässä ja laatimassa vuonna 2015 ilmestynyttä Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksen (OPH 2015:38) sekä siihen liittyvän tukimateriaalin (2016).
- Laatinut yhteistyössä Opetushallituksen ja monikulttuurisuuskeskus Axxellin kanssa *Kielipuntari*- nimisen kielitaidon arviointimateriaalin.
- Koonnut ja julkaissut verkkosivuillaan mittavia hallinnollisia ja pedagogisia oppaita asiakirjoja, harjoituksia koulujen ja opettajien työn tueksi.
- Laatinut ja julkaissut materiaalia YKI (suomen kielen yleinen kielitutkinto) -testin harjoitteluun ja kirjoittamisen harjoituskirjan pienemmille oppilaille.
- Hankkinut Suomi-koulujen oppilaille satoja suomalaisia lasten- ja nuortenkirjoja ja järjestänyt niiden avulla oppilaiden Lukupiirin.
- Ostanut ja välittänyt koulujen pienimmille uusia suomalaisia satuja ja opettajille niiden käsittelyvihjeitä.
- Laatinut ja julkaissut autenttiseen materiaaliin perustuvan lukemiston ja tehtäväkokoelman *Uusi tekstitulkki* (2013).
- Ollut mukana järjestämässä ja suunnittelemassa Suomi-koulujen opettajien

koulutustilaisuuksia sekä koulujen toimintamaissa että Suomessa vuosittain.

- Antanut lähes päivittäin sähköpostitse ohjeita ja opastusta sekä opettajille että koulujen ylläpitäjille. Osa julkaistusta materiaalista on järjestön nettisivuilla kaikkien luettavissa ja osa vain jäsenille tarkoitetuilla sivuilla, jossa jäsenet voivat myös keskustella opetukseen liittyvistä kysymyksistä.

Suomi-koulujen tuki toimii suurimmaksi osaksi talkoovoimin, yhdistyksessä ei ole yhtään palkattua työntekijää. Suomi-koulujen tuki ry on vuosittain saanut muutaman tuhannen euron suuruisen rahan, jolla se on pystynyt jatkamaan toimintaansa. Opetuksen, koulutuksen ja pedagogisen osaamisen kehittäminen on vaakalaudalla: Jatkuva taloudellinen epävarmuus hidastaa yhdistyksen, ja näin Suomi-koulujen pedagogisen sisällön, kehittymistä. Epävarmuus vaarantaa yhdistyksen ajantasaista ja uskottavaa toimintaa.

Toimintamme on monipuolistunut entisestään ja pirstaloitunut moniin maihin. Jäsenmäärämme on kasvanut, koska tieto yhdistyksen toiminnasta on levinnyt ja toimintamme jännevöitynyt. Opetus- ja kulttuuriministeriön Ulkomaankoulujen asemaa ja tulevaisuutta kehittäneen työryhmän muistiossa (2019: 28) Suomi-koulut on mainittu merkittävänä koulutuksen ja suomalaisen osaamisen edistäjänä ulkomailla ja niiden kehityksen takaaminen mainitaan ministeriön kannanotoissa. Koulujen opettajat, oppilaat ja vanhemmat luottavat Suomi-koulujen tuen toiminnan laatuun ja jatkuvuuteen. Järjestöllämme on noin 400 Suomi-koulujen opettajajäsentä, joiden vastuulla on noin 4200 oppilaan opetus. Toimintamme on mahdollistunut vain erilaisten projektiapurahojen ja vapaaehtoistyön kautta. Ne eivät kuitenkaan takaa toiminnan vakaata jatkuvuutta ja kehitystä, saati nosta Suomi-kouluja vastaamaan hallituksen linjaa, joka toteaa "Kokoaan suurempi Suomi Euroopassa ja maailmalla". Tällä hetkellä tarvitsimme kipeästi panostusta oppimisympäristöjen uudistamiseen sekä Suomi-kouluille kohdennetun digitaalisen oppimateriaalin laadintaan. Tästä materiaalista olisi hyötyä niin ulkomailla toimiville Suomi-kouluille kuin kotimaassakin esimerkiksi eriyttävässä perusopetuksessa.

Esitämme toivomuksenamme, että jaosto pyytää opetus- ja kulttuuriministeriötä selvittämään momentilta tukea saavien järjestöjen resursoinnin ja vaikuttavuuden esimerkiksi tässäkin lausunnossa mainittujen selvityksien nojalla. Toimintarahojen takaaminen vaatii uutta tarkastelukulmaa momentilla olevien järjestöjen toimintaan, pelkona on, että pienen toimijat voivat joutua kokonaan lopettamaan toimintansa. Ulkosuomalaislasten ja -nuorten eteen tehty arvokas työ hyödyntää yhteiskuntaamme nyt ja tulevaisuudessa yhä merkittävämmiin. Työn arvostuksen pitää näkyä myös avustuksia jaettaessa.

Suomi-koulujen tuki ry ja Suomi-Seura ry järjestävät yhteistyössä myös Opetushallituksen kanssa vuosittain Suomi-koulujen opettajien koulutuspäivät. Mainitut yhdistykset toimivat tiiviissä yhteistyössä Suomi-koulujen hyväksi: hyvän hallinnon ja ajantasaisen pedagogiikan turvaamisessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehikoisen johdolla kokoontunut [Ulkomaankoulujen asema ja tulevaisuus -työryhmä esittää muistiossaan](#) (26.6.2019), että Suomi-koulujen saaman valtionavustuksen riittävä taso on varmistettava. Lisäksi muistiossa esitetään useita kehittämisehdotuksia, jotka toteutuessaan varmistaisivat ulkomailla olevien suomalaislapsien kielellisen kehityksen, oppisisältöjä kehittämisen vaativammiksi, suomen kielen ja kulttuurin opiskelun myös verkossa lähiopetuksesta tinkimättä ja mahdollisuuden ottaa myös alle 3-vuotiaat lapset valtionavustuksen piiriin.

Oheinen kaavio osoittaa vuosittaisen Suomi-koulujen määrärahojen kehityksen vuodesta 2009. Eduskunnan tahto on vuodesta toiseen ollut korottaa Suomi-kouluille myönnettävää määrärahaa.

Vuosi	OKM	Eduskunta	Yhteensä
2009	450 000 €	-	450 000 €
2010	450 000 €	-	450 000 €
2011	450 000 €	200 000 €	650 000 €
2012	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2013	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2014	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2015	450 000 €	150 000 €	600 000 €
2016	390 000 € (lasku 13,4 %)	200 000 €	590 000 €
2017	424 000 €	230 000 €	654 000 €
2018	429 000 €	150 000 €	579 000 €
2019	429 000 €	250 000 €	679 000 €
2020	429 000 €	300 000 €	729 000 €
2021	429 000 €	300 000 €	729 000 €

Esitämme, että momentille 29.10.51 kirjataan pysyvästi kohta Suomi-koulujen toiminnan tukeminen ja kehittäminen. Tämä takaisi Suomi-koulutyön kehittämisen kestävämmiin tulevassa kahden allekirjoittaneen yhdistyksen yhteistyönä.

Helsingissä 27.10.2020

Suomi-koulujen toiminnan tukemisen ja kehittämisen puolesta

Tina Strandberg
toiminnanjohtaja
Suomi-Seura ry

tina.strandberg@suomi-seura.fi
puh. 044 712 9230

Veera Toivonen
puheenjohtaja
Suomi-koulujen Tuki ry

puheenjohtaja.suomikoulut@gmail.com
puh. 050 462 9199

Suomi-koulujen tuki ry